

הרב שלמה יוסף זיו
ירושלים

בעל ה"חזון יחזקאל" זצ"ל

גרסינן בסוף יומא פו, ב' ת"ר עבירות שחתורה עליהן יוה"כ זה לא יתורה עליהן יוה"כ אחר, ואם שנה בהן צריך להתוודות יוה"כ אחר.

נח"ח 1234567

והדבר קשה מאוד לכאורה, אם חטא שוב מאי קמ"ל, עשינא שצריך להתוודות, דל כפרת יוה"כ שעבר, עכשיו שחטא למה שלא יתודה, ובי עריפה כפרה דיוה"כ שעבר מאילו לא חטא כלל בשנה שעברה, עכשיו שחטא וראי שיתודה.

במ"כ קשה לי כגמ' ב"מ לא, א התורה וברחה החזירה וברחה חייב להתחזרה שנאמר השב תשיבם אפילו ק' פעמים, ולכאורה מאי צריך לאשמעין, דל השבה קודמת, עכשיו שברחה למה שלא יחזירה, ומה צריך פסוק מיוחד על זה.

אלא ששם י"ל שהכונה היא לא שחייב בה מצד האבירה החדשה, אלא שחייב מחמת האבירה הקודמת, ונ"מ רבתא לפי"ז, כב"מ כו, ב מבואר שם וברשיא אם ראה אבירה ונתעלם ממנה ועבר ולא נטלה, אינו חייב אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד, אבל לא משום השב תשיבם, ואם הנביא אותה חייב גם משום השב תשיבם, נמצא כך, שאם החיוב הוא מחמת אבירה חדשה, כשעבר ולא הנביא, אינו חייב אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד, אבל אם חייב מחמת האבירה הקודמת, א"כ הוא כבר הנביא אותה קודם וחייב גם משום השב תשיבם. ועוד נ"מ בזקן ואינה לפי כבודו דפטור מהשבה, אבל אם הכישה נתחייב בה, נמצא שאם החיוב הוא מחמת אבירה חדשה, זקן ואינה לפי כבודו פטור, אבל אם החיוב הוא מחמת האבירה הקודמת הוי כבר התחיל בה וחייב.

מעתה י"ל גם כגמ' יומא כך, אין הכונה שאם חטא שוב צריך להתוודות בעד החטא הזה, אלא צריך להתוודות גם מהשנה שעברה, כי סימן שהתשובה של אז לא היתה תשובה שלמה, שהרי כתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות תשובה הל"כ, "ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו וכו' ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם וכו'". נמצא שאם חטא שוב זו הוכחה שבשנה שעברה לא עשה תשובה כהוגן.

אמנם המפרשים מקשים על הרמב"ם ומציאים אותו מירי פשוטו, אכן מכאן ראינו גדולה להרמב"ם, ולשונו כפשוטו כן היא.

בפנימיות יותר י"ל שלא בלבד שהענינים דומים זה לזה, וכמו בהשבת אבירה כך גם בתשובה, אלא ענינה של תשובה הוא עצמו השבת אבירה, האדם הוא אובר ונידח בכל קצוי תבל, כשאנו אומרים וקרב פוזרינו מבין הגוים ונפוצותינו בנס מירכתי ארץ, אין זה סתם כפל מליצה לתפארת חלשון, אלא הם שני ענינים שונים, וקרב פוזרינו מבין הגוים כפשוטו בגשמיות, קיבוץ גלויות, ונפוצותינו בנס מירכתי ארץ — ברוחניות, כי האדם מפורד ומפורד בכל קצוי תבל, אמר הכעשיש כל מקום שמחשבותיו של אדם שם הוא בעצמו, ומכיון שמחשבותיו מפורדים ומפורדים בכל קצוי תבל, גם הוא בעצמו שם, לכן כתוב ששבת ארץ שחטא שחטא להתוודות בו, ב"ז שבת הוא יום של תשובה, שבת אותיות תשיב, כל ימות השבוע — ששת ימי החול מחשבותיו של אדם מפורדים ומפורדים אוכדים ונדהים, יש שאוכדים בארץ אשר ויש שנדהים בארץ מצרים, אשר לשון אישר, סמל האושר והתענוגים, על אשר כתוב (ישעי' ב' ז'—ח') "ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאוצרותיו וגו', ותמלא ארצו אלילים

בעל החזון יחזקאל

לה

יגו', יש אנשים שהם אוכדים ונדהים מחמת רוב תעניגים, יש שאוכדים ונדהים בארץ, "מצרים" מחמת עניות וצרות, כמו שאמרו עניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו, גם בדורו של משה כתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, לכן יש האוכדים בארץ אשור ויש הנדהים בארץ מצרים.

אמת יש פסוק בו נאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גריל ובאי האוכדים בארץ אשור והנדהים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים. יבוא יום, אבל עד אז אוכדים ינדהים דם, רן מחמת אשור — תענוגים הן מחמת — מצרים — צרות.

1234567 ח"ח

ואם הדברים אמורים בכל אדם בכלל, כשיש שהם מתאימים להגרי אברמסקי וצ"ל בפרט, הלא הוא באמת היה גולה ונידה, גלה בקצוי סיביר הרחיקה, זכורני כיצד אירע הדבר, פעם בא אלי בתושע"ר להיות אצלי בשמיני עצרת ובשמחת-תורה ואמר אני מרגיש שהקדקע מועדת מנחת לרגלי, ואני שאין שום תועלת להחבא יום יומיים, וכי אפשר להתחבא מפניהם, אלא אני רוצה לקיים פסוק חבי כמקט רגע עד יעבור זעם, וביקש ממני שלא אגלה לאי אחד מביהכנ"ס מי הוא, אלא סתם אורח, וכך הוה, כאנו לביהכנ"ס כשיש ובשית כולם שאלו מי הוא מי הוא, אמרתי סתם אירח, הרגיש אמנם שזה לא סתם אירח, אבל מבין שלא אמרתי לא שאלו יותר, ואף אחד לא ידע שזה הוא, אחרי החג חזר הביתה, וכאשר ניבא לו ליבו כן היה, תיכף אפרי אותי ידנו איתו לרשתלח לקצוי סיביר הרחיקה, לעבודת כפיה (כעין עבודת פרך), ועבודתו שם, היתה עבידה קלר לערך, לחתיך לחם, לחתיך ולחתור כשביל כל האסורים, כבחינת החותך חיים לכל חי.

1234567 ח"ח

"חזון יחזקאל" נקראת יצירתו הגדולה של הגרי אברמסקי וצ"ל. השם המלוצי של הספר ודאי שניתן מאת המחבר, כדרכם של מחברים תורניים, כשביל, "להלמין ברמו" כשם הספר גם את שם מחברו. אלא שלא במתכוון יש בשם זה גם משום סמל: "ואני בתוך הגולה על נהר כפר" . . . חיד בדבר משום "חזון" באמת: כמצור וכמציק של רוסיא הכיביטית יושב לו אחד מגדולי התורה שבדור ועוסק ב"ביאורים וחידושים" של ששת סדרי התוספתא. מסביב לו נתפוצצו הררי עד יסחי נבעות עולם, גררי עולם נפרצו וערכי תכל נשתנו, עולמית חרבו ועילמות נבנו — ומה להגרי אברמסקי ולכל אלה? ד' אמות של הלכה — למל בהם חי רוחו. גזירות? סכנות? המלכית נחפכה למינות? אין בכך כלום. קל וחומר, שאמר רבי עקיבא לפסוס בן יהודה, עדיין כחו קיים: "ומה במקום חיותני כף" . . . החששות הפכו אמנם למציאות: הרב אברמסקי נאסר. התענד כצינוק הג.פ.א. של מוסקבה והוגלה "מטבר להרי-חושך", לכפר נידה ושומם, לעבור עבודת פרך. ודיוספתא, עד כנה שאפשר, לא זזה גם אז מפיו. יום החג הגדול ביותר בימי עניו ומרודו היה לי אותי היום, שהשלמות הרשו לאשתו להביא לו להדרי דאסירים המוסקבאי . . . את התיספתא של צוקרמאנדל. יאם הצליח לשלוח מארץ הגזירה, מכפר גלותו, מכתב לאחר מירידי הרכנים, מכתב מועזע עד הביון הנפש, לא מצא לו ענין אחר לענית כי באותו המכתב, אלא תורוק על קושיא אחת הנוגעת לתוספתא, שהרהר באותם הימים . . .

זכה הגאון בעל "חזון יחזקאל" וחי את שנותיו האחרונות בארץ, בירושלים, ושמו דלך לפניו כגדול התורה שבדור. והוסיף לפרסם ספר אחר ספר, ומספר לספר דהרהבה המסגרת והתפשטה היריעה. מוגיות עמוקות בתלמוד והלכית מרובות כרמב"ם הופצו אור בהרהב הבאיר וההפכר ב"ידידושים" שקנו להם זכות אורח בעולם התורני. כ"ד ספרים זכה להוציא עד שהסתלק לבית עולמו. חבל על ראבדיו ולא משתכחין.